

โดย คุณพนธ์ชนก ทอไพบ

Assurance Associate Partner - Center of Excellence

บริษัท สำนักงาน อีวาย จำกัด

คณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมการใช้ IT เพื่อสนับสนุนงานสอบบัญชี

ภายใต้คณะกรรมการวิชาชีพบัญชีด้านการสอบบัญชี

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

โอกาส ความเสี่ยง และการกำกับดูแล การใช้ AI ในวิชาชีพบัญชี

เมื่อ AI กลายเป็นวาระสำคัญในการวางแผนธุรกิจ

ในปัจจุบันไม่มีเทคโนโลยีใดที่สร้างผลกระทบและโอกาสทางธุรกิจได้เท่ากับปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) โดยเฉพาะปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์ (Generative AI: GenAI) การเกิดขึ้นของเทคโนโลยีนี้จึงกลายเป็นวาระเร่งด่วนสำหรับคณะกรรมการและผู้บริหารระดับสูงทั่วโลก

จากการสำรวจความคิดเห็นของ CEO ในช่วงที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าร้อยละ 89 ได้ลงทุนอย่างมีนัยสำคัญในนวัตกรรมที่ขับเคลื่อนด้วย AI หรือมีแผนที่จะทำภายใน 12 เดือนข้างหน้า อย่างไรก็ตาม ร้อยละ 68 เห็นด้วยว่าความไม่แน่นอนเกี่ยวกับ GenAI ทำให้

การพัฒนาและนำกลยุทธ์ AI ไปใช้เป็นเรื่องท้าทาย และมีเพียงร้อยละ 38 เท่านั้นที่ระบุว่าได้ดำเนินการประเมินวิธีการกำกับดูแลความเสี่ยงเฉพาะของ AI อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ตัวเลขเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความเร่งด่วนในการลงทุนควบคู่ไปกับความกังวลด้านการกำกับดูแลที่ดี ดังนั้น การทำความเข้าใจและจัดการกับเทคโนโลยีนี้จึงเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับวิชาชีพบัญชี เนื่องจากเป็นวิชาชีพที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความน่าเชื่อถือ ความแม่นยำ และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ

โอกาสและการเปลี่ยนแปลงในวิชาชีพบัญชี

AI ไม่ได้เป็นเพียงแค่เครื่องมือในการทำงานอัตโนมัติเท่านั้น แต่เป็น “ชุดรูปแบบความสามารถ” (The Seven Patterns of AI) ที่ทำให้เครื่องจักรสามารถทำงานแทนมนุษย์ได้ โดยความสามารถหลักของ AI สามารถแบ่งออกเป็น 7 รูปแบบที่สำคัญ ซึ่งสามารถพลิกโฉมการทำงานด้านบัญชีได้ดังนี้

01

การรับรู้และการรวบรวมข้อมูล (Recognition and Information Gathering)

ความสามารถในการระบุ แยกแยะ และรวบรวมข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ (เช่น ข้อความ รูปภาพ เป็นต้น)

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ในวิชาชีพบัญชี

การประมวลผลใบแจ้งหนี้: ระบบแปลงเอกสารใบแจ้งหนี้และใบเสร็จรับเงินเป็นข้อมูลดิจิทัล (OCR) เพื่อบันทึกเข้าสู่ระบบ ERP โดยอัตโนมัติ

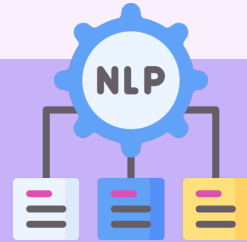
การสนทนาและปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์ (Conversation and Human Interaction)

02

ความสามารถในการโต้ตอบ ทำความเข้าใจ และตอบสนองต่อภาษาของมนุษย์
(Natural Language Processing: NLP)

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ในวิชาชีพบัญชี

ผู้ช่วยเสมือน: Chatbot ที่ตอบคำถามพนักงานเกี่ยวกับนโยบายการเบิก
ค่าใช้จ่าย กฎระเบียบทางภาษี หรือมาตรฐานการรายงานทางการเงิน

03

ระบบขับเคลื่อนด้วยเป้าหมาย (Goal-driven Systems)

ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายและดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายนั้นโดยอัตโนมัติ

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ในวิชาชีพบัญชี

การจัดการสินค้าคงคลัง: ระบบปรับระดับสินค้าคงคลังในห่วงโซ่อุปทาน
เพื่อลดต้นทุนการเก็บรักษาให้ต่ำที่สุดตามเป้าหมายด้านสภาพคล่อง

การวิเคราะห์เชิงทำนายและการตัดสินใจ (Predictive Analytics and Decisions)

04

ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อคาดการณ์ผลลัพธ์หรือแนวโน้มในอนาคต

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ในวิชาชีพบัญชี

การคาดการณ์: การพยากรณ์กระแสเงินสด หรือการให้คะแนนเครดิต
ของลูกค้าในอนาคตด้วยความแม่นยำสูง

05

ระบบอัตโนมัติ (Autonomous Systems)

ความสามารถในการดำเนินการตามที่กำหนดไว้โดยมีความเป็นอิสระในระดับหนึ่งโดยไม่ต้องมีการแทรกแซง
จากมนุษย์

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ในวิชาชีพบัญชี

การกระทบยอดบัญชี: การกระทบยอดบัญชีธนาคารหรือบัญชีลูกหนี้/
เจ้าหนี้ และการปิดบัญชีรายวันโดยอัตโนมัติ

ความสามารถในการค้นหารูปแบบที่ซ่อนอยู่และตรวจจับความผิดปกติที่ผิดไปจากรูปแบบปกติ

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ในวิชาชีพบัญชี

การตรวจจับการทุจริต: ตรวจจับธุรกรรมที่ผิดปกติในบัญชีค่าใช้จ่ายของพนักงาน หรือการทุจริตในระบบการจัดซื้อ หรือระบบการจ่ายเงิน

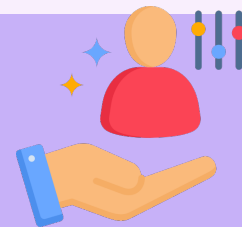
07

การปรับให้เป็นแบบเฉพาะบุคคลระดับสูง (Hyper-personalization)

ความสามารถในการปรับบริการ เนื้อหา หรือผลลัพธ์ให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะบุคคลในระดับสูง

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ในวิชาชีพบัญชี

การรายงานเฉพาะบุคคล: การปรับหน้าแสดงผลข้อมูล รายงานทางการเงิน ให้แสดงข้อมูลและตัวชี้วัด KPIs ที่ตรงกับบทบาทของผู้ใช้แต่ละคน (เช่น CEO, CFO, Audit Committee, Controller)

ความเสี่ยงด้านธรรมาภิบาลและการกำกับดูแล

การใช้ AI ทุกรูปแบบมาพร้อมกับความเสี่ยงใหม่ๆ ที่คณะกรรมการและผู้บริหารระดับสูงต้องให้ความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นด้านธรรมาภิบาล ซึ่งความเสี่ยงหลักที่ต้องพิจารณาประกอบด้วย

01

ความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ

- ปรากฏการณ์ AI หลอน (AI Hallucination): ความเสี่ยงที่ GenAI อาจสร้างผลลัพธ์ที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งนำไปสู่การพึ่งพาข้อมูลที่ผิดพลาดโดยไม่มีการตรวจสอบแหล่งที่มาอย่างเพียงพอ
- ความสามารถในการอธิบายผลลัพธ์ (Explainability) และการตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability): ความท้าทายในการทำความเข้าใจว่าระบบ AI ได้ข้อสรุปหรือผลลัพธ์มาได้อย่างไร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสอบทานและการตรวจสอบ

02

ความอคติและความไม่เป็นธรรม

- โมเดล AI ที่ฝึกฝนจากชุดข้อมูลสาธารณะอาจมีความอคติฝังอยู่ ซึ่งนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ไม่เป็นธรรมในการใช้งานทางธุรกิจบางประเภท เช่น ความอคติในการให้คะแนนเครดิต หากระบบให้คะแนนสินเชื่อใช้ข้อมูลในอดีตที่มีความอคติทางเชื้อชาติหรือเพศ ระบบ AI จะเรียนรู้และอาจทำซ้ำความอคตินั้นโดยอัตโนมัติ ส่งผลให้เกิดการปฏิเสธสินเชื่อที่ไม่เป็นธรรมแก่กลุ่มคนบางกลุ่ม

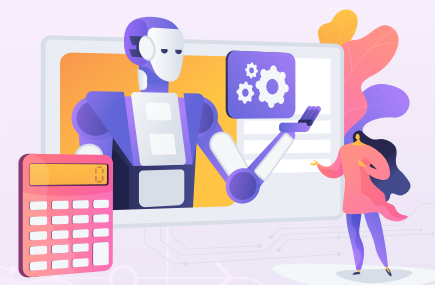
- ลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา: ความเสี่ยงด้านการละเมิดลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญาที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ข้อมูลเพื่อฝึกอบรมโมเดล
- ความปลอดภัยทางไซเบอร์: ความกังวลด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ที่เพิ่มขึ้น รวมถึงความเสี่ยงที่ข้อมูลที่มีความละเอียดอ่อนอาจถูกเปิดเผยสู่สาธารณะ
- ความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัวและการรั่วไหลของข้อมูล: ข้อมูลภายในขององค์กรที่มีความละเอียดอ่อน (เช่น ข้อมูลทางการเงินที่เป็นความลับ) อาจถูกเปิดเผยสู่สาธารณะโดยไม่ตั้งใจ เมื่อมีการป้อนข้อมูลเหล่านั้นเข้าไปในเครื่องมือ GenAI ที่มีการเข้าถึงผ่านอินเทอร์เน็ต เนื่องจากข้อมูลที่ป้อนเข้าไปอาจถูกนำไปใช้ในการฝึกฝนโมเดล AI ในภายหลัง การจัดการความเสี่ยงนี้ต้องรวมถึงการใช้ GenAI ภายในองค์กรที่มีการควบคุมข้อมูลอย่างเข้มงวด

การกำกับดูแลการใช้ AI ในระดับสากลและบริบทของประเทศไทย

โลกกำลังพัฒนาไปสู่ระบบการกำกับดูแล AI ที่มีหลายมิติ รวมถึงการกำหนดกรอบการกำกับดูแล AI ในหลายประเทศ เช่น สหภาพยุโรป (EU AI Act) ที่ใช้แนวทางที่อิงตามระดับความเสี่ยง (Risk-based Approach) และสหรัฐอเมริกา (US Executive Order) ที่เน้นการส่งเสริมการพัฒนา AI ที่ปลอดภัยและมีความมั่นคง การเปลี่ยนแปลงนี้ชี้ให้เห็นว่าในอีกไม่กี่ปีข้างหน้าจะมีกฎระเบียบที่แตกต่างกันเกิดขึ้น

สำหรับประเทศไทย ปัจจุบันกำลังขับเคลื่อนภายใต้แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติ พ.ศ. 2565-2570 โดยมีหน่วยงานหลักอย่างกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (MDES) และสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA) เป็นแกนนำ และ ณ ปัจจุบัน (พ.ศ. 2568) ประเทศไทยได้จัดทำร่างหลักการกฎหมาย AI และเปิดรับฟังความคิดเห็น ซึ่งหลักการนี้คือ ไม่ใช้กฎหมายเดียวกำกับดูแลทุกอย่าง เพราะการกำกับดูแลแต่ละภาคส่วนจะไม่เหมือนกัน โดย ETDA จะเป็นผู้ส่งเสริมให้ผู้กำกับดูแลแต่ละภาคส่วนสามารถออกกฎหมายลูกตามได้ หรือเป็นกฎหมายที่ทุกคนที่เกี่ยวข้องสามารถกำกับดูแล AI ในแต่ละภาคส่วนของตนเอง หลังจากนั้นจะใช้หลักการกฎหมาย AI ในการร่างกฎหมายออกมาเป็นรายมาตราต่อไป

ดังนั้น การเร่งการลงทุนใน AI ต้องมาพร้อมกับการกำหนดกรอบธรรมาภิบาล AI (AI Governance Framework) ที่เข้มแข็ง โดยต้องมีมิติความรับผิดชอบหลักๆ ได้แก่ กลยุทธ์ ธรรมาภิบาล การบริหารความเสี่ยง ความโปร่งใสและการบูรณาการ และการปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นหน้าที่โดยตรงของคณะกรรมการและผู้บริหารระดับสูง (C-Suite)

01

การบัญชีและการรายงาน: คาดว่า AI จะขับเคลื่อนงานในกระบวนการบัญชี การวางแผนทางการเงิน และการวิเคราะห์บางส่วนให้เป็นไปโดยอัตโนมัติ ตัวอย่างเช่น ระบบ AI สามารถเข้ามาช่วยในการรวบรวมข้อมูล ESG (Environmental Social and Governance) จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและจัดเตรียมเป็นรายงานเบื้องต้นได้โดยอัตโนมัติ ซึ่งจะลดภาระงานของนักบัญชีในการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง รวมถึงระบบ ERP ที่ฝัง AI เข้าไปเพื่อช่วยในการบันทึกรายการและจัดทำรายงาน อัตโนมัติรวมถึงรวบรวมข้อมูล และรูปแบบต่าง ๆ ของข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนธุรกิจในด้านต่าง ๆ นอกเหนือจากด้านการบัญชี และการเงิน

02

การสอบบัญชี: ผู้สอบบัญชีจะใช้ AI อย่างกว้างขวางมากขึ้นในการตรวจสอบ หลักฐานการสอบบัญชี และการวิเคราะห์ชุดข้อมูลทั้งหมดอย่างรวดเร็ว ตัวอย่างเช่น AI ของผู้สอบบัญชีอาจเชื่อมต่อกับระบบ ERP ของลูกค้า โดยตรง เพื่อรวบรวมหลักฐานการตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง หรือการใช้ AI เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลธุรกรรมนับล้านรายการ แทนการใช้ การสุ่มตัวอย่างแบบเดิม นอกจากนี้ อาจมีความต้องการสูงในการขอ การรับรองเทคโนโลยี AI (Certification of AI Technology) ของลูกค้า ตามมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ เช่น มาตรฐานระบบการจัดการปัญหา ประสิทธิภาพ (ISO 42001) ซึ่งผู้สอบบัญชีอาจมีบทบาทในการให้ความเชื่อมั่น ในอนาคต

03

ความเสี่ยงจากการทุจริต: ความเสี่ยงจากการทุจริตจะสูงขึ้นจากการที่ GenAI สามารถนำไปใช้ในการปลอมแปลงเอกสาร เสียง ข้อความ และวิดีโอ (Deepfakes) เพื่อหลอกลวง ตัวอย่างเช่น GenAI สามารถ สร้างอีเมลหรือเสียงของผู้บริหารระดับสูง (Deepfake Voice) เพื่อสั่งการ ให้มีการโอนเงินที่ไม่ถูกต้อง ผู้สอบบัญชีจึงต้องพัฒนาทักษะและความสามารถในการตรวจจับการทุจริตที่เกิดจาก AI ด้วย AI เอง

unสรุป

AI ไม่ได้เป็นภัยคุกคามต่อวิชาชีพบัญชี แต่เป็นตัวเร่งการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ การก้าวไปข้างหน้าด้วยความเชื่อมั่นเพื่อคว้าโอกาส จาก AI นั้นต้องเริ่มต้นด้วยการสร้างรากฐานธรรมาภิบาลที่มั่นคง การลงทุนในการพัฒนาทักษะ (Reskilling) ของบุคลากร เพื่อให้สามารถทำงาน ร่วมกับ AI ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการกำหนดกรอบการบริหารความเสี่ยงที่ชัดเจน เพื่อให้แน่ใจว่าการใช้ AI ทั้งหมดเป็นไปอย่างยุติธรรม ปลอดภัย และเป็นไปตามกฎหมาย ด้วยการดำเนินการเชิงรุกเช่นนี้ วิชาชีพบัญชีจึงจะสามารถรักษาความน่าเชื่อถือและส่งเสริมคุณค่าในยุคดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน

แหล่งที่มาของข้อมูล:

1. แปลและสรุปจากเอกสารประกอบการนำเสนอของ EY - How can you step forward with confidence to address the risks and opportunities of artificial intelligence?
2. EY CEO Outlook Pulse Surveys - 2023
3. ข้อมูลอัปเดตการกำกับดูแล AI ของไทย จากกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (MDES) และ สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA)
4. หลักคิดในการกำกับดูแลการให้บริการและใช้งาน AI ในประเทศไทยและอนาคต (Principles for Regulating the Provision and Use of AI in Thailand and Beyond) โดย ดร. ฌักทรี จาคูศรีพิทักษ์